

جمهوری اسلامی ایران
هیأت عالی بانک مرکزی

«بسمه تعالی»

سی و نهمین جلسه هیأت عالی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۸

مصوبه بند (۱)

موضوع: دستورالعمل حساب جاری (ریالی) و ضوابط اجرایی ماده ۶ اصلاحی قانون صدور چک

گزارش شماره ۰۳/۲۹۸۹۵۴ مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۰۸ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در خصوص «دستورالعمل حساب جاری (ریالی) و ضوابط اجرایی ماده ۶ اصلاحی قانون صدور چک» به انضمام مصوبه مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۲۴ شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی مطرح شد و مورد بررسی قرار گرفت.

هیأت عالی در راستای وظایف و اختیارات قانونی خود، مفاد «دستورالعمل حساب جاری (ریالی) و ضوابط اجرایی ماده ۶ اصلاحی قانون صدور چک» را با اعمال اصلاحاتی به شرح پیوست تصویب نمود.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

معاونت تنظیم گری و نظارت

مرکز تنظیم گری

(مدیریت کل تنظیم مقررات)

**دستورالعمل حساب جاری (ریالی) و ضوابط
اجرایی ماده (۶) اصلاحی قانون صدور چک**

اداره مطالعات و مقررات بانکی

تابستان ۱۴۰۴

مقدمه:

در اجرای احکام و اختیارات قانونی مقرر در قانون بانک مرکزی از جمله بند (۲) از جزء «الف» ماده (۴) و ماده (۱۹) قانون مزبور، ماده (۶) اصلاحی قانون صدور چک و با لحاظ جزء (۱) بند (الف) ماده (۳) قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)، «دستورالعمل حساب جاری (ریالی)» که از این پس به اختصار «دستورالعمل» نامیده می‌شود، به شرح زیر تصویب می‌گردد:

فصل اول - تعاریف

ماده ۱ - در این دستورالعمل عناوین زیر به جای عبارات مربوط به کار می‌رود:

- ۱-۱ - **بانک مرکزی:** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛
- ۲-۱ - **بانک:** مؤسسه اعتباری است که به موجب قانون تحت عنوان «بانک» فعالیت می‌نماید و یا تحت عنوان «بانک» از بانک مرکزی مجوز تأسیس یا فعالیت دریافت کرده است و تحت نظارت بانک مرکزی فعالیت می‌نماید؛
- ۳-۱ - **قانون:** «قانون صدور چک» مصوب سال ۱۳۵۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن؛
- ۴-۱ - **سامانه صیاد:** سامانه صدور یکپارچه الکترونیکی دسته چک و ثبت نقل و انتقال چک نزد بانک مرکزی؛
- ۵-۱ - **سامانه چکاوگ:** سامانه تسویه الکترونیکی چک در بانک مرکزی؛
- ۶-۱ - **سامانه یکپارچه اطلاعاتی بانک مرکزی:** سامانه متمرکز اطلاعات مربوط به سابقه چک برگشتی؛
- ۷-۱ - **سامانه ملی اعتبارسنجی (پایگاه داده اعتباری کشور):** سامانه‌ای که ضمن دریافت اطلاعات مورد نیاز از دستگاه‌های اجرایی و با کمک شرکت‌های اعتبارسنجی یا رتبه‌بندی، امکان اعتبارسنجی و تهیه گزارش اعتباری اشخاص را مطابق آیین‌نامه نظام سنجش اعتبار فراهم می‌نماید.
- ۸-۱ - **چک جدید صیادی:** برگه چک‌های مربوط به دسته چک‌های ارائه شده از ابتدای سال ۱۴۰۰ که باید در سامانه صیاد ثبت شوند.
- ۹-۱ - **چک الکترونیکی:** چک عادی موضوع تبصره الحاقی ماده (۱) قانون صدور چک که به صورت "داده پیام" مبادله می‌گردد.

- ۱- ۱۰ - انتقال سیستمی چک: انتقال چک در سامانه صیاد؛
- ۱- ۱۱ - حساب مازاد: حسابی که خارج از حدود و شرایط مقرر در ضوابط ذی ربط ابلاغی بانک مرکزی می‌باشد.
- ۱- ۱۲ - حساب جاری: حسابی است که بانک براساس قرارداد منعقدۀ با متقاضی، به منظور قبول سپرده قرض‌الحسنه جاری به ریال، افتتاح می‌نماید؛
- ۱- ۱۳ - حساب جاری مشترک: حساب جاری است که بنا به درخواست دو یا چند شخص متقاضی در چارچوب شرایط و ضوابط مربوط از جمله مفاد دستورالعمل ناظر بر الزامات افتتاح و نگهداری حسابهای سپرده ریالی و صدور کارتهای پرداخت در مؤسسات اعتباری افتتاح می‌شود؛
- ۱- ۱۴ - حساب جاری تجاری: حساب جاری مشتری که مطابق تعاریف و شرایط مقرر در «دستورالعمل ناظر بر حساب سپرده تجاری و خدمات بانکی مرتبط با آن» حساب تجاری محسوب می‌شوند؛
- ۱- ۱۵ - متقاضی: شخص حقیقی یا حقوقی است که درخواست وی مبنی بر افتتاح حساب جاری به بانک ارایه می‌شود؛
- ۱- ۱۶ - مشتری: به شخص حقیقی یا حقوقی دارنده حساب جاری اطلاق می‌گردد؛
- ۱- ۱۷ - ذینفع: شخص حقیقی یا حقوقی که چک به نام او صادر یا به او واگذار (منتقل) شده است؛
- ۱- ۱۸ - چک برگشتی: چکی است که برای تمام یا بخشی از وجه آن گواهی‌نامه عدم پرداخت صادر شده است؛
- ۱- ۱۹ - اطلاعات هویتی: برای شخص حقیقی، نام، نام خانوادگی و شماره ملی و برای شخص حقوقی، نام ثبت شده در مراجع ثبتی و شناسه ملی و برای اتباع خارجی نام، نام خانوادگی و شماره اختصاصی / شماره فراگیر اتباع خارجی می‌باشد؛
- ۱- ۲۰ - سابقه چک برگشتی: اطلاعات مربوط به چک برگشتی رفع سوءاثر نشده‌ای است که در سامانه یکپارچه اطلاعاتی بانک مرکزی موجود می‌باشد؛
- ۱- ۲۱ - بدهی غیر جاری: بدهی اشخاص به بانک‌ها و یا مؤسسات اعتباری غیربانکی که بر اساس ضوابط مربوط در طبقه مطالبات سررسید گذشته، معوق و یا مشکوک‌الوصول قرار دارد؛

فصل دوم- شرایط افتتاح حساب جاری بدون دسته چک برای شخص حقیقی

ماده ۲- بانک می تواند با رعایت موارد زیر و با لحاظ سایر ضوابط و مقررات ابلاغی مربوط از جمله مفاد «دستورالعمل ناظر

بر الزامات افتتاح و نگهداری حساب های سپرده ریالی اشخاص حقیقی در مؤسسات اعتباری»، مبادرت به افتتاح

حساب جاری بدون دسته چک برای شخص حقیقی متقاضی نماید:

۱-۲- داشتن حداقل ۱۸ سال تمام شمسی یا صدور حکم رشد از دادگاه صالحه؛

۲-۲- حصول اطمینان از نداشتن چک برگشتی رفع سوء اثر نشده؛

۳-۲- حصول اطمینان از نداشتن بدهی غیرجاری تعیین تکلیف نشده؛

۴-۲- حصول اطمینان از رعایت مفاد ماده (۲۱) قانون؛

۵-۲- معرفی فردی به عنوان وکیل/نماینده قانونی برای اشخاصی که به هیچ نحو قادر به امضاء نمی باشند؛

تبصره- اشخاص مورد اشاره در بند ۲-۵ این ماده می توانند در فرض حصول شرایط استفاده از دسته چک عهده

حساب جاری (مطابق شرایط مقرر در فصل پنجم این دستورالعمل)، با ارائه تعهدنامه داخلی مبنی بر پذیرش مسوولیت های

ناشی از صدور چک، اقدام به اخذ دسته چک نمایند.

فصل سوم- شرایط افتتاح حساب جاری بدون دسته چک برای شخص حقوقی

ماده ۳- بانک می تواند با رعایت موارد زیر مبادرت به افتتاح حساب جاری بدون دسته چک برای شخص حقوقی متقاضی

نماید:

۱-۳- دارا بودن شرایط افتتاح حساب جاری بدون دسته چک موضوع ماده (۲)، حسب مورد برای شخص حقوقی،

مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره شخص حقوقی و صاحبان امضاء مجاز؛

۲-۳- معرفی فردی به عنوان وکیل/نماینده قانونی (در چارچوب اختیارات اساسنامه) برای افراد دارای امضای مجاز از

سوی شخص حقوقی که به هیچ نحو قادر به امضاء نمی باشند؛

۳-۳- شخص حقوقی باید در داخل کشور و در مرجع ثبتی به ثبت رسیده و یا "شرکت در شرف تأسیس" باشد؛

۴-۳- آرایه مستندات مثبت، در خصوص تأسیس و همچنین اختیارات و وظایف قانونی صاحبان امضای مجاز

شخص حقوقی که به موجب قوانین خاص ایجاد شده و نیاز به ثبت در مرجع ثبتی ندارد؛

۵-۳- آرایه تأییدیه از وزارت امور خارجه برای سفارتخانه ها؛

تبصره ۱- الزام متقاضی به ارائه "معرف" برای افتتاح حساب جاری و تعریف حساب تحت عنوان «حساب پشتیبان» یا سایر عناوین مشابه ممنوع است.

تبصره ۲- اشخاص مورد اشاره در بند ۳-۲ این ماده می‌توانند در فرض حصول شرایط استفاده از دسته چک عهده حساب جاری (مطابق شرایط مقرر در فصل پنجم این دستورالعمل)، با ارائه تعهدنامه داخلی مبنی بر پذیرش مسئولیت‌های ناشی از صدور چک، اقدام به اخذ دسته چک (به نیابت از شخص حقوقی) نمایند.

تبصره ۳- اعطای دسته چک به مشتری صرفاً منوط به رعایت مفاد فصل پنجم این دستورالعمل می‌باشد.

فصل چهارم: محاسبه سقف اعتبار متقاضیان دسته چک

ماده ۴- نحوه محاسبه سقف اعتبار مجاز متقاضی دسته چک اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی، متناسب با نتایج گزارش اعتباری دریافتی از سامانه ملی اعتبارسنجی بر اساس شیوه‌نامه‌ای (متضمن تبیین نحوه همکاری و ارتباط سامانه صیاد با شرکت اعتبارسنجی/رتبه‌بندی)، عنداللزوم از طریق برون‌سپاری بخشی از وظایف اجرایی سامانه صیاد در محاسبه سقف اعتبار مشتری توسط بانک مرکزی تدوین و به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

فصل پنجم: شرایط اعطای دسته چک به مشتری و مندرجات برگه چک

ماده ۵- بانک مکلف است قبل از اعطای دسته چک به مشتری گزارش اعتباری وی را از سامانه ملی اعتبارسنجی اخذ نموده و برای ارائه دسته چک به مشتریان خود متناسب با نتیجه گزارش اعتباری ایشان، صرفاً از طریق سامانه «صیاد» اقدام نماید.

ماده ۶- قید اقلام اطلاعاتی زیر مطابق مندرجات سامانه صیاد بر روی هر برگه چک تخصیص یافته به مشتری الزامی می‌باشد:

۶-۱- کلمه «چک»؛

۶-۲- شناسه صیادی یکتا برای هر برگه چک؛

۶-۳- اطلاعات هویتی صاحب یا صاحبان حساب؛

۶-۴- شناسه حساب بانکی ایران (شبا) حساب؛

۶-۵- نام، علامت تجاری ثبت شده و شناسه اختصاصی شعبه بانک صادرکننده دسته چک؛

۶-۶- درج عبارت «گارسازی این چک منوط به ثبت صدور، دریافت و انتقال آن در سامانه صیاد است.»

ماده ۷- درج مندرجات و مشخصات زیر بر روی چک و در سامانه صیاد حسب مورد در زمان صدور چک یا ثبت انتقال آن الزامی می‌باشد:

۷-۱- اطلاعات هویتی شخص حقیقی یا حقوقی که چک در وجه وی صادر و یا به وی منتقل می‌گردد؛

۷-۲- تاریخ؛

۷-۳- مبلغ ریالی؛

۷-۴- امضاء صادرکننده؛

۷-۵- درج علت صدور چک در قسمت «بابت» برای چک‌های صادره با مبالغ بیش از دو میلیارد ریال برای اشخاص حقیقی دارای حساب جاری غیرتجاری و بیش از ده میلیارد ریال برای اشخاص حقیقی و حقوقی دارای حساب جاری تجاری؛

تبصره - مبالغ مذکور در بند (۵) این ماده در مواقع مقتضی توسط بانک مرکزی به‌روزرسانی می‌گردد.

ماده ۸- اعطای دسته چک به مشتریان زیر ممنوع است:

۸-۱- اشخاص ورشکسته؛

۸-۲- اشخاص معسر از پرداخت محکوم به؛

۸-۳- اشخاص دارای چک برگشتی رفع سوءاثر نشده (اعم از عادی یا موردی)؛

۸-۴- وکیل/نماینده صادرکننده (امضاءکننده) چک برگشتی (رفع سوءاثر نشده) از طرف اشخاص صاحب حساب در چارچوب قانون؛

۸-۵- اشخاصی که بنا به رأی قطعی مراجع قضایی حسب مفاد قوانین مربوط از جمله موارد مقرر در قانون، به محرومیت از داشتن چک محکوم شده‌اند؛

۸-۶- اشخاصی که حساب جاری آن‌ها به دلایل قانونی یا حسب تصمیم مراجع قضایی/شبه قضایی مسدود گردیده و برداشت از آن ممنوع است؛ به استثنای مواردی که صرفاً بخشی از موجودی حساب جاری مشتری مسدود شده و برداشت مابقی موجودی حساب جاری وی امکان‌پذیر است؛

۷-۸- اشخاص ورشکسته، معسر از پرداخت محکوم به یا دارای چک برگشتی رفع سوءاثر نشده که به وکالت یا نمایندگی از طرف صاحب حساب اعم از شخص حقیقی یا حقوقی اقدام به اخذ دسته چک می کنند؛

۸-۸- دارندگان بدهی غیرجاری تعیین تکلیف نشده در چارچوب ضوابط مقرراتی مربوط؛

۹-۸- اشخاصی که اطلاعات محل سکونت خود را در سامانه ملی املاک و اسکان ثبت ننموده اند تا زمان ثبت و انطباق اطلاعات مزبور؛

ماده ۹- بانک موظف است در خصوص شیوه درخواست صدور دسته چک، تعداد برگه های دسته چک و نحوه تخصیص آن به مشتری، نحوه استقرار سامانه های عملیاتی بانک مرکزی و برقراری ارتباط با آن سامانه به منظور هویت سنجی، ثبت اطلاعات و شخصی سازی، چاپ و ارسال دسته چک، در چارچوب سازوکار اعلامی بانک مرکزی اقدام نماید.

فصل ششم: شرایط عدم پرداخت وجه چک و صدور گواهی نامه عدم پرداخت

ماده ۱۰- بانک در موارد زیر، مجاز به پرداخت وجه چک نبوده و با درخواست ذینفع موظف به صدور گواهی نامه عدم پرداخت می باشد:

۱۰-۱- عدم کفایت موجودی حساب جاری و عدم امکان تأمین وجه چک از محل سایر حساب ها به شرح مندرج در بندهای ۲۷-۵ و ۲۷-۶ این دستورالعمل؛

۱۰-۲- عدم انطباق امضای مندرج در چک با نمونه امضای معرفی شده توسط مشتری یا وکیل/نماینده قانونی وی در حدود عرف بانکداری؛

۱۰-۳- تشخیص هرگونه اختلاف در مندرجات چک در چارچوب قوانین و مقررات مربوط؛

۱۰-۴- صدور دستور عدم پرداخت توسط مشتری یا ذینفع یا قائم مقام قانونی وی، در چارچوب ماده (۱۴) "قانون"؛

۱۰-۵- بسته بودن حساب جاری یا انسداد بخشی از/تمامی موجودی آن از جمله به موجب قانون، دستور مرجع قضایی/شبه قضایی/ثبتي یا به دستور مشرتی و عدم امکان تأمین وجه چک از محل سایر حساب‌ها به شرح مندرج در بندهای ۲۷-۵ و ۲۷-۶ این دستورالعمل به گونه‌ای که امکان پرداخت وجه چک بطور کامل میسر نباشد.

۱۰-۶- قلم خوردگی یا مخدوش بودن متن چک (در صورت فقدان ظهرنویسی مرتبط با تصحیح آن)؛

۱۰-۷- مغایرت بین اطلاعات هویتی یا مندرجات چک کاغذی صادره با اطلاعات ثبت شده در سامانه صیاد؛

۱۰-۸- سایر موارد به موجب قوانین و مقررات موضوعه؛

تبصره ۱- در مورد بند ۴ این ماده تا زمانی که علت منحصر یا یکی از علل صدور گواهینامه عدم پرداخت، دستور عدم پرداخت و با ادعای مفقودی چک یا تحصیل مجرمانه آن طبق ماده (۱۴) قانون باشد، سوءاثر محسوب نخواهد شد.

تبصره ۲- در مورد بند ۷ این ماده، از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این دستورالعمل، در صورت مغایرت بین اطلاعات هویتی گیرنده چک، تاریخ یا مبلغ مندرج در نسخه کاغذی چک با ارقام و اطلاعات هویتی ثبت شده در سامانه صیاد، اطلاعات سامانه صیاد ملاک عمل بانک در صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت چک خواهد بود.

ماده ۱۱- بعد از ثبت غیرقابل پرداخت بودن یا کسری مبلغ چک در سامانه یکپارچه اطلاعاتی بانک مرکزی، این سامانه مراتب را در پایان روز کاری «چکاوک» به تمام بانک‌ها و مؤسسات اعتباری اطلاع می‌دهد. پس از گذشت بیست و چهار ساعت، کلیه بانک‌ها و مؤسسات اعتباری حسب مورد مکلفند تا هنگام رفع سوءاثر از چک، محرومیت‌های قانونی مربوط را نسبت به صاحب حساب و وکیل یا نماینده امضاء کننده چک اعمال نمایند.

تبصره - بانک مرکزی موظف است امکان استعلام آخرین وضعیت صادرکننده چک (صاحب حساب) شامل سقف اعتبار مجاز، سابقه چک برگشتی در سه سال اخیر و میزان تعهدات چک‌های تسویه نشده را صرفاً برای کسانی که قصد دریافت چک را دارند، فراهم نماید.

ماده ۱۲- چنان‌چه حساب جاری که عهده آن چک صادر شده است دارای موجودی کافی و یا قابل برداشت نباشد، بانک موظف است در صورت درخواست ذینفع، اقدام به پرداخت موجودی قابل برداشت نموده و برای باقی‌مانده آن،

گواهی نامه عدم پرداخت صادر نماید. چک مزبور نسبت به مبلغی که پرداخت نگردیده، بی محل محسوب شده و گواهی نامه عدم پرداخت صادره در این مورد برای ذینفع، جانشین اصل چک خواهد بود.

ماده ۱۳ - در صورت اعمال دستور ماده (۱۴) قانون از سوی دستوردهنده و عدم ارائه گواهی مرجع قضایی از سوی وی مبنی بر تقدیم شکایت یا اعلام مفقودی در مهلت یک هفته مقرر در قانون پس از دستور یا اعلام انصراف دستوردهنده یا رد شکایت وی، بانک موظف است بدو با حذف ماده (۱۴) قانون از دلایل برگشت چک، در صورت وجود سایر علل برگشت چک، نسبت به اعمال سوءاثر در ارتباط با چک برگشتی اقدام نموده و در غیر این صورت مبلغ مسدودی را صرفاً به ذینفع چک پرداخت نماید.

ماده ۱۴ - در صورت صدور گواهی نامه عدم پرداخت برای اشخاص حقوقی، بانک موظف است علاوه بر ارسال اطلاعات مربوط به شخص حقوقی به سامانه یکپارچه اطلاعاتی بانک مرکزی، اطلاعات مربوط به امضاءکننده چک را نیز به سامانه مذکور ارسال نماید. اعمال محدودیت های مربوط به صدور دسته چک برای شخص حقوقی و امضاءکننده چک، تا زمان رفع سوءاثر چک اعمال خواهد شد.

تبصره - در صورت صدور گواهی نامه عدم پرداخت به دلیل نقص یا مغایرت امضاء، علاوه بر اطلاعات شخص حقوقی صاحب حساب، اطلاعات تمامی صاحبان امضاء، باید در گواهی نامه اخیرالذکر و نیز سامانه یکپارچه اطلاعاتی بانک مرکزی درج گردد.

ماده ۱۵ - رفع انسداد از وجوه مسدودی حساب/حساب های صادرکننده چک برگشتی که در اجرای محرومیت های مندرج در قانون مسدود شده است، با وصول دستورات مراجع ذیصلاح قضایی یا ثبتی در مواردی که دستورات مراجع اخیرالذکر به نفع ذینفع چک می باشد، بلامانع است.

ماده ۱۶ - در موارد وصول دستورات قضایی، مراجع شبه قضایی یا ثبتی مبنی بر رفع انسداد وجوه حساب/حساب های صادرکننده چک برگشتی به نفع اشخاص مختلف غیر از ذینفع چک، بانک مکلف است بر اساس ترتیبات زیر اقدام نماید:

۱-۱۶ - در مرحله نخست، بانک/مؤسسه اعتباری غیربانکی مبنای قانونی انسداد حساب را مطابق احکام مربوط در قانون صدور چک، به مرجع صادرکننده دستور قضائی/ثبتی اعلام نماید.

۱۶-۲- در صورت اعلام مجدد مرجع قضائی یا شبه قضائی، بانک / موسسه اعتباری غیربانکی راساً بر اساس شیوه عملیاتی ابلاغی بانک مرکزی، نسبت به رفع انسداد مبلغ حساب و اجرای دستور قضائی اقدام نماید.

ماده ۱۷- در مواقع عدم ثبت مالکیت چک در سامانه صیاد، احکام قانون شامل چک مزبور نبوده و بانکها مکلفند از پرداخت وجه آنها خودداری نمایند. در این موارد در صورت درخواست ذینفع و یا در پاسخ به استعلامهای مراجع قضائی، شبه قضائی یا ثبتی، بانک موظف است گواهی یا اعلامیه ساده متضمن عدم امکان اقدام بر روی چک به دلیل عدم ثبت در سامانه بدون درج «کد رهگیری» و در قالب و شکلی متمایز از گواهی نامه های مرسوم عدم پرداخت چک صادر و به درخواست کننده تسلیم نماید.

فصل هفتم: نحوه رفع سوءاثر از سوابق چک های برگشتی

ماده ۱۸- در هر یک از موارد زیر، بانک مکلف است مراتب را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی اعلام کند تا فوراً و به صورت برخط از چک رفع سوءاثر شود:

۱۸-۱- تأمین موجودی و وصول چک: واریز مبلغ کسری موجودی به حساب جاری و دریافت مبلغ مزبور توسط ذی نفع چک؛

۱۸-۲- واریز مبلغ چک به حساب جاری و مسدود نمودن آن حداکثر به مدت یک سال: واریز کسری مبلغ چک به حساب جاری مفتوح (غیرمسدود) نزد بانک محال علیه و ارائه درخواست انسداد وجه تا زمان مراجعه ذینفع (حداکثر به مدت یک سال) و یا تا زمان رفع سوءاثر از چک برگشتی به یکی از طرق مندرج در این ماده (به استثناء بند ۷)، هرکدام که زودتر واقع شود.

تبصره - در مورد این بند، تأمین وجه چک مطابق مبلغ مندرج در گواهی نامه عدم پرداخت از سوی صادرکننده و انسداد آن توسط بانک به مفهوم پذیرش انتساب امضای روی برگه چک بوده و بانک موظف است به محض مسدود نمودن وجه مزبور نسبت به رفع سوءاثر از سابقه چک برگشتی اقدام نموده و ظرف مدت سه روز کاری، به شیوه اطمینان بخش تأمین وجه چک را به اطلاع ذینفع برساند.

۱۸-۳- رایه لاشه چک برگشتی: رایه لاشه چک برگشتی به بانک محال علیه؛

تبصره- در مورد چک‌های صیادی ثبت شده در سامانه صیاد، صرف ارائه لاشه چک توسط صادرکننده به بانک محال علیه از موجبات رفع سوءاثر از چک محسوب می‌گردد و عدم انتقال سیستمی چک به صادرکننده و یا تعدد ذینفعان چک مانع از رفع سوءاثر یا خاتمه عملیات چک نمی‌باشد.

۱۸-۴- ارائه رضایت‌نامه رسمی (تنظیم شده در دفاتر اسناد رسمی) از دارنده چک یا نامه رسمی از شخص حقوقی دولتی یا عمومی غیردولتی دارنده چک؛

تبصره - چنانچه ذی‌نفع چک، شخص حقوقی غیردولتی باشد، بانک با دریافت رضایت‌نامه محضری صاحبان امضای مجاز یا وکیل شخص حقوقی مزبور، نسبت به رفع سوءاثر از چک موردنظر اقدام می‌نماید.

۱۸-۵- ارائه نامه رسمی از مرجع قضائی یا ثبتی ذی‌صلاح مبنی بر اتمام عملیات اجرایی در خصوص چک؛

۱۸-۶- ارائه حکم قضائی مبنی بر برائت ذمه صاحب حساب در خصوص چک؛

۱۸-۷- سپری شدن مدت سه سال از تاریخ صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت مشروط به عدم طرح دعوای حقوقی یا کیفری در خصوص چک توسط دارنده؛

ماده ۱۹ - بانک مکلف است بنا به درخواست مشتری و به منظور آگاهی وی از سوابق چک‌های برگشتی خود در سامانه یکپارچه اطلاعاتی بانک مرکزی، اقدام به ارایه صورت کامل تعداد و مشخصات چک‌های برگشتی وی نماید.

فصل هشتم: برداشت و انتقال از حساب جاری و بستن آن

ماده ۲۰ - برداشت و یا انتقال از حساب جاری می‌تواند از طریق چک، کارت‌های الکترونیکی، حضور در بانک و استفاده از فرم‌های برداشت و یا سایر ابزارهای مجاز که به تأیید بانک مرکزی می‌رسد، در چارچوب ضوابط و الزامات ابلاغی بانک مرکزی ناظر بر مبارزه با پولشویی انجام پذیرد.

ماده ۲۱ - بانک ملزم است در موارد ذیل نسبت به بستن حساب جاری مشتری اقدام نماید:

۲۱-۱- تحقق مفاد ماده (۲۱) قانون؛

۲۱-۲- شمول عنوان «حساب مازاد» مطابق شرایط و ضوابط مربوط و پس از اخذ تأییدیه مشتری؛

۲۱-۳- دریافت درخواست مکتوب مشتری یا وکیل/نماینده قانونی وی مبنی بر بستن حساب جاری پس از تعیین تکلیف چک‌های در گردش؛

۲۱-۴- درخواست تغییر در صاحب یا ترکیب صاحبان حساب جاری مشترک؛

تبصره- مسئولیت ناشی از وجود چک‌های در گردش مشتری بر عهده وی می‌باشد.

فصل نهم: فوت و حجر

ماده ۲۲- در صورت صدور چک و متعاقباً فوت صاحب حساب جاری، بانک حسب مراجعه و درخواست ذینفع و در اجرای

احکام قانون امور حسبی و نیز بند ۵ ماده (۱۰) این دستورالعمل، پس از انسداد حساب جاری صادرکننده، تا زمان طی تشریفات قانونی، نسبت به صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت اقدام می‌نماید.

تبصره- در صورتی که تاریخ سررسید چک قبل از تاریخ فوت صاحب حساب جاری باشد، بانک باید نسبت به کارسازی وجه چک اقدام نماید.

ماده ۲۳- در صورت تأیید چک جدید صیادی توسط ذینفع در سامانه صیاد و متعاقباً قبل از فوت وی، پرداخت وجه چک به وراثت، با ارائه گواهی حصر وراثت و مفاصاحساب مالیات بر ارث که مبلغ مندرج در چک در آن درج شده باشد، امکان‌پذیر است.

تبصره ۱- "تأیید" چک‌های افراد ذینفع متوفی توسط کاربران شعب، به درخواست ورثه و با ارائه اصل برگه چک و گواهی حصر وراثت بلامانع می‌باشد.

تبصره ۲- هرگاه وجه چک به علتی از علل مندرج در قانون صدور چک قابل پرداخت نباشد، صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت (بدون لزوم ارائه مفاصاحساب مالیات بر ارث) امکان‌پذیر خواهد بود.

ماده ۲۴- در مورد حساب جاری مشترک در صورتی که چک عهده حساب دارای موجودی در تاریخ صدور، با تاریخ مندرج قبل از فوت یا حجر شریک صادر و به بانک ارائه شده باشد، بانک باید نسبت به وصول و کارسازی وجه چک، حسب درخواست دارنده اقدام نماید.

ماده ۲۵- در صورتی که چک مربوط به حساب جاری مشترک، در زمان صدور فاقد موجودی بوده و یا تاریخ مندرج در آن، مربوط به بعد از فوت یا حجر یکی از شرکای حساب باشد، به ترتیب ذیل اقدام می‌گردد:

۲۵-۱- چنانچه چک با امضای تمامی شرکای حساب جاری صادر شده باشد، هر یک از شرکا، به نسبت سهم خود از حساب جاری، مسئولیت پرداخت خواهند داشت.

۲۵-۲- چنانچه چک، با امضای یک یا بعضی از شرکای حساب مشترک (که مطابق شرایط افتتاح حساب جاری، اختیار صدور چک از حساب مشترک را دارا می‌باشند) اصالتاً از طرف خود و به نمایندگی از شریک یا شرکای صاحب حساب صادر شده باشد، صادرکننده چک و شریک یا شرکای صاحب حساب، متضامناً مسئول پرداخت وجه چک می‌باشند.

ماده ۲۶- سایر ضوابط و الزامات ناظر بر حالات فوت و حجر مشتری یا ذینفع که در این دستورالعمل قید نشده است، حسب مورد تابع عموماً قانونی و مقررات ابلاغی مربوط از جمله مفاد «دستورالعمل اجرایی تعیین حدود ارائه خدمات بانکی به اشخاص محجور در مؤسسات اعتباری» می‌باشد.

فصل دهم: نکات لازم‌الرعایه در قرارداد حساب جاری

ماده ۲۷- قرارداد حساب جاری باید حداقل، موارد زیر را در برگیرد:

- ۲۷-۱- مسئولیت‌های صاحب/صاحبان حساب درخصوص به هنگام نمودن اطلاعات ضروری (از جمله اطلاعات لازم برای شناسایی کافی و دسترسی به وی/آن‌ها مانند تغییر نشانی و شماره تلفن)؛
- ۲۷-۲- مسئولیت‌های صاحب/صاحبان حساب یا وکیل/نماینده قانونی وی/آن‌ها در قبال حفظ و نگهداری از دسته چک دریافتی و اقداماتی که در صورت مفقود شدن یا به سرقت رفتن آن، به عهده صاحب/صاحبان حساب و یا وکیل/نماینده قانونی وی/آن‌ها می‌باشد؛
- ۲۷-۳- رعایت ممنوعیت‌ها و شرایط لازم برای اعطای دسته چک، مندرج در فصل پنجم این دستورالعمل؛
- ۲۷-۴- وظایف و مسئولیت‌های بانک در مورد تشخیص اصالت چک و شناسایی دارنده آن (در چارچوب مقررات موجود)، هنگام پرداخت وجه چک؛
- ۲۷-۵- در صورت کافی نبودن موجودی حساب جاری انفرادی مشتری، تکلیف بانک به پرداخت وجه چک از محل موجودی قابل برداشت مشتری در سایر حساب‌های انفرادی ریالی وی در همان بانک به ترتیب اولویت از حساب جاری (برای اشخاص حقوقی)، حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز، حساب سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت و حساب سرمایه‌گذاری بلندمدت؛
- ۲۷-۶- در صورت کافی نبودن موجودی حساب جاری مشترک، تکلیف بانک به پرداخت وجه چک از محل موجودی قابل برداشت سایر حساب‌های مشترک همان شرکا در همان بانک یا حساب‌های انفرادی ریالی هر یک از صاحبان حساب مشترک در همان بانک به ترتیب اولویت از حساب جاری، حساب قرض‌الحسنه پس‌انداز، حساب سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت و حساب سرمایه‌گذاری بلندمدت؛

- ۲۷-۷- شرایط ذکر شده در فصل ششم این دستورالعمل که به موجب آن بانک باید از پرداخت بخشی از/تمامی وجه چک خودداری نماید؛
- ۲۷-۸- اخذ رضایت از مشتری مبنی بر این که بانک مرکزی مجاز است اطلاعات مربوط به سابقه چک برگشتی مشتری و گزارش اعتباری وی را با رعایت قوانین و مقررات مربوط در اختیار دیگران قرار دهد و مشتری حق هرگونه اعتراضی را در این خصوص از خود سلب می کند؛
- ۲۷-۹- شرایط مسدود نمودن حساب، مسدود نمودن بخشی از/تمامی موجودی حساب و همچنین بستن حساب؛
- ۲۷-۱۰- شرایط ناظر بر چگونگی برداشت و انتقال از حساب جاری انفرادی و یا مشترک، موارد خاص در برداشت از حساب جاری انفرادی و یا مشترک و تقسیم موجودی حساب بین صاحبان حساب جاری مشترک در زمان بسته شدن حساب؛
- ۲۷-۱۱- شرایطی که به موجب آن، بانک مجاز به افشای اطلاعات هویتی فرد یا افرادی است که اقدام به انتقال چک نموده اند؛
- ۲۷-۱۲- شیوه ارایه یا ارسال صورت حساب برای مشتری و مقاطع زمانی آن؛
- ۲۷-۱۳- شیوه اطلاع رسانی مشتری به بانک در خصوص تغییرات اعضای هیأت مدیره، مدیرعامل و صاحبان امضای مجاز شخص حقوقی و یا عزل یا استعفای وکیل/نماینده قانونی و نیز اعمال هرگونه تغییر در حدود اختیارات وی؛
- ۲۷-۱۴- اختیار بانک در برداشت وجوه واریزی به حساب مشتری ناشی از عملکرد اشتباه بانک و نیز اختیار اقدام نسبت به حساب های تعیین تکلیف نشده و مازاد مطابق ضوابط مربوط؛
- ۲۷-۱۵- تعیین نحوه اطلاع رسانی به مشتری در خصوص وجوه واریزی به حساب وی ناشی از عملکرد اشتباه بانک در صورت عدم امکان برداشت وجه از حساب مشتری، تعیین مهلت زمانی برای واریز این وجوه که در هر صورت کمتر از سه روز کاری نخواهد بود و تعیین میزان، شرایط و شیوه استرداد وجوه مزبور و خسارات وارده به بانک در فرض عدم واریز وجوه در مهلت مقرر از سوی مشتری؛
- ۲۷-۱۶- ضرورت آگاهی متقاضی از مفاد "قانون" و اصلاحیه های پس از آن و ضوابط مقرراتی موضوعه؛
- ۲۷-۱۷- مسئولیت مشتری در قبال چک های در گردش و لزوم تعیین تکلیف چک های مزبور قبل از ارایه درخواست بستن حساب جاری توسط وی؛
- ۲۷-۱۸- تصریح به این که قرارداد منعقد، در هر زمان از قوانین و مقررات جاری آن زمان تبعیت می نماید.
- تبصره- بانک موظف است نسخه ای از قرارداد حساب جاری منعقد با مشتری را در اختیار وی قرار دهد.

فصل یازدهم: سایر الزامات

ماده ۲۸ - ارایه ابزارهای پرداخت از جمله دسته چک برای حساب افتتاح شده برای شرکت در شرف تأسیس ممنوع بوده و برداشت و انتقال از حساب مزبور تا زمان ارایه روزنامه رسمی حاکی از ثبت شرکت و یا تحقق ماده (۱۹) لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت، امکان پذیر نمی باشد.

ماده ۲۹ - صدور و انتقال چک جدید صیادی در وجه حامل ممنوع است.

ماده ۳۰ - ظهرنویسی چک جدید صیادی به منظور انتقال فاقد اعتبار است و ثبت انتقال چک در سامانه صیاد جایگزین ظهرنویسی می باشد.

ماده ۳۱ - هر مشتری حقیقی مجاز به دریافت بیش از ۵ دسته چک عهده حساب جاری انفرادی و ۲ دسته چک عهده حساب جاری مشترک اعم از کاغذی و یا الکترونیکی در کل شبکه بانکی کشور نمی باشد.

تبصره - اعطای دسته چک به اشخاص حقیقی دارای "حساب جاری تجاری" از محدودیت مقرر در این ماده مستثنی بوده و به تعداد حساب های جاری تجاری ایشان و حداکثر تا سقف تعداد دسته چک قابل اعطا به اشخاص حقوقی مجاز می باشد.

ماده ۳۲ - هر مشتری حقوقی مجاز به دریافت بیش از ۱۵ دسته چک عهده حساب جاری انفرادی و ۱۰ دسته چک عهده حساب جاری مشترک اعم از کاغذی و یا الکترونیکی در کل شبکه بانکی کشور نمی باشد.

ماده ۳۳ - بانک موظف است الزامات ذیل را در خصوص حساب جاری رعایت نماید:

۳۳-۱ - به منظور مدیریت مؤثر مخاطراتی که ممکن است از ناحیه حساب جاری متوجه بانک شود، بانک مکلف است ضوابط و الزامات مذکور در "قانون مبارزه با پولشویی"، "قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم"، آیین نامه ها، دستورالعمل ها و بخشنامه های مرتبط با آن و همچنین "آیین نامه مدت و طرز نگهداری اوراق بازرگانی، اسناد و دفاتر مؤسسات اعتباری" و "مدیریت ریسک" را به طور دقیق رعایت نماید؛

۳۳-۲ - شرایط قرارداد و کارت نمونه امضاء باید در حضور متصدی افتتاح حساب جاری به امضای متقاضی یا وکیل/نماینده قانونی وی رسانده شود؛

۳۳-۳ - بانک ملزم است اطلاعات گواهی نامه عدم پرداخت چک برگشتی را مطابق با ضوابط اعلام شده توسط بانک مرکزی، به سامانه یکپارچه اطلاعاتی بانک مرکزی ارسال نماید؛

۳۳-۴- بانک هنگام پرداخت وجه چک، ملزم به رعایت مقررات مبارزه با پولشویی و مبارزه با تأمین مالی تروریسم در خصوص احراز هویت ارایه دهنده چک می‌باشد و باید شماره ملی، شناسه ملی و یا حسب مورد شناسه فراگیر اشخاص خارجی ارایه دهنده چک را در سامانه‌های اطلاعاتی خود ثبت نماید؛

۳۳-۵- بانک مجاز به افتتاح و نگهداری بیش از یک حساب جاری ریالی انفرادی و یک حساب جاری ریالی مشترک برای هر شخص حقیقی با رعایت شرایط و محدودیت‌های مقرر در «دستورالعمل اجرایی ناظر بر الزامات افتتاح و نگهداری حساب‌های سپرده ریالی اشخاص حقیقی در مؤسسات اعتباری»، نمی‌باشد؛ افتتاح حساب ویژه موضوع «دستورالعمل اجرایی ماده (۲۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» از حکم این بند مستثنی است؛

۳۳-۶- بانک باید هنگام اعطای دسته چک به مشتری، مفاد این دستورالعمل را به اطلاع وی رسانده و در صورت مغایرت مفاد قرارداد افتتاح حساب جاری فی‌مابین مشتری و بانک با مفاد این دستورالعمل، قرارداد جدید منعقد و یا به قرارداد قبلی الحاقیه منضم نماید. در صورت استنکاف مشتری از پذیرش انعقاد قرارداد جدید یا منضم نمودن الحاقیه به قرارداد قبلی، بانک موظف است از اعطای دسته چک به مشتری خودداری کند؛

۳۳-۷- بانک‌ها به هیچ وجه مجاز به نگهداری حساب‌های جاری غیرمتمرکز نمی‌باشند؛

ماده ۳۴ - افتتاح حساب جاری برای اشخاص خارجی و اشخاص محجور حسب مورد تابع ضوابط مقرراتی مربوط از جمله «دستورالعمل اجرایی افتتاح حساب سپرده ریالی برای اشخاص خارجی در مؤسسات اعتباری» و یا «دستورالعمل اجرایی تعیین حدود ارائه خدمات بانکی به اشخاص محجور در مؤسسات اعتباری» است. مواردی که در مقررات مزبور ذکر نشده، تابع مفاد این دستورالعمل می‌باشد.

ماده ۳۵ - شرایط و ضوابط ناظر بر استفاده از چک‌های "موردی" و "تضمین‌شده" در موارد خارج از شمول این دستورالعمل و همچنین الزامات فنی و اجرایی ناظر بر استفاده از "چک‌های الکترونیکی" که در این دستورالعمل ذکر نشده است، حسب مورد تابع احکام قانون و ضوابط ابلاغی مربوط می‌باشد.

ماده ۳۶ - بانک موظف است الزامات مربوط به متحدالشکل کردن برگه‌های چک را مطابق با ضوابط ابلاغی بانک مرکزی رعایت نماید.

ماده ۳۷ - بانک موظف است به منظور رعایت مفاد این دستورالعمل، نسبت به طراحی و ایجاد کنترل‌های داخلی لازم اقدام نماید.

فصل دوازدهم: مجازات‌های انتظامی

ماده ۳۸ - بانک موظف به رعایت کامل مفاد این دستورالعمل بوده و در صورت عدم رعایت، حسب مورد مشمول مجازات‌های انتظامی و یا سایر مجازات‌های مقرر در قوانین و مقررات مربوط از جمله ضمانت اجرای مقرر در ماده (۲۵) الحاقی قانون صدور چک می‌گردد. در هر صورت مسئولیت عدم رعایت یا تخطی از مقررات این دستورالعمل با هیأت مدیره هر بانک است.

«دستورالعمل حساب جاری (ریالی)» مصوب یک‌هزار و دویست و چهل و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۰۱ شورای پول و اعتبار و نیز «دستورالعمل اجرایی ماده (۶) اصلاحی قانون صدور چک» مصوب یک‌هزار و سیصد و ششمین جلسه مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۲۵ شورای پول و اعتبار مورد بازنگری واقع گردید و تحت عنوان «دستورالعمل حساب جاری (ریالی) و ضوابط اجرایی ماده (۶) اصلاحی قانون صدور چک» تجمیع و در قالب ۳۸ ماده و ۱۸ تبصره در جلسه مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۸ هیأت عالی بانک مرکزی، تصویب شد. این دستورالعمل از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجرا گردیده و مفاد دستورالعمل‌های فوق‌الذکر مصوب شورای پول و اعتبار، منسوخ و غیرقابل استناد می‌باشد.

جمهوری اسلامی ایران

هیأت عالی بانک مرکزی

«بسمه تعالی»

سی و نهمین جلسه هیأت عالی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۸

مصوبه بند (۲)

موضوع: درخواست حذف بند ۱۰-۱ از ماده (۱) و مواد (۱۸) الی (۲۲) از دستورالعمل اجرایی شناسایی و تعیین تکلیف حساب‌های مطالبه‌نشده و مازاد (ریالی)

نامه شماره ۰۴/۱۰۵۶۹۴ مورخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۷ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در خصوص «درخواست حذف بند ۱۰-۱ از ماده (۱) و مواد (۱۸) الی (۲۲) از دستورالعمل اجرایی شناسایی و تعیین تکلیف حساب‌های مطالبه‌نشده و مازاد (ریالی)» مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۶/۰۵/۱۷ شورای پول و اعتبار مطرح گردید.

هیأت عالی ضمن موافقت با حذف مواد مذکور، به لزوم کاهش تعدد حساب‌های بانکی تأکید کرده و مقرر نمود تا هیأت عامل بانک مرکزی، ضوابط اجرایی کاهش تعدد حساب‌ها را تصویب و به شبکه بانکی ابلاغ نماید.

جمهوری اسلامی ایران

بنای عالی بانک مرکزی

«بسمه تعالی»

سی و نهمین جلسه هیأت عالی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۸

مصوبه بند (۳)

موضوع: شیوهنامه تطبیق فعالیت صندوقهای قرض الحسنه و دستورالعمل چارچوب امور نظارتی صندوقهای قرض الحسنه با استفاده از ظرفیت عامل نظارتی

گزارش شماره ۰۴/۹۴۸۹۹ مورخ ۱۴۰۴/۰۴/۲۸ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در خصوص «شیوهنامه تطبیق فعالیت صندوقهای قرض الحسنه موجود با مفاد دستورالعمل اجرایی» و «دستورالعمل چارچوب امور نظارتی صندوقهای قرض الحسنه با استفاده از ظرفیت عامل نظارتی» به انضمام مصوبه مورخ ۱۴۰۴/۰۵/۲۱ شورای تنظیمگری و نظارت بانکی مطرح شد و مورد بررسی قرار گرفت.

هیأت عالی «شیوهنامه تطبیق فعالیت صندوقهای قرض الحسنه و دستورالعمل چارچوب امور نظارتی صندوقهای قرض الحسنه با استفاده از عامل نظارتی» به همراه «قرارداد نظارتی صندوقهای قرض الحسنه فیما بین بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و عامل نظارتی» را به شرح پیوست تصویب نمود.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

معاونت تنظیم‌گری و نظارت

**شیوه نامه تطبیق فعالیت صندوق‌های
قرض الحسنه موجود با مفاد دستورالعمل اجرایی**

تابستان ۱۴۰۴

به استناد ماده (۱۱۰) دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال صندوق‌های قرض‌الحسنه (مصوب ۱۴۰۳/۱۱/۲۳ هیأت عالی بانک مرکزی)؛ شرایط تطبیق فعالیت صندوق‌هایی که قبل از تاریخ ابلاغ این شیوه نامه تأسیس شده و به فعالیت اشتغال داشته‌اند، به شرح زیر تدوین می‌گردد؛

ماده ۱- اصطلاحاتی که در این شیوه نامه بکار رفته است، به شرح زیر تعریف می‌شود:

- ۱-۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛
 - ۱-۲- دستورالعمل: دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال صندوق‌های قرض‌الحسنه مصوب ۱۴۰۳/۱۱/۲۳ هیأت عالی؛
 - ۱-۳- صندوق: صندوق قرض‌الحسنه اعم از صندوق‌های قرض‌الحسنه خرد، کوچک، متوسط و بزرگ که در قالب مؤسسه غیرتجارتی موضوع بند (الف) ماده (۲) «آیین‌نامه اصلاحی ثبت تشکیلات و مؤسسات غیرتجارتی»، قبل از تاریخ تصویب دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال صندوق‌های قرض‌الحسنه (مورخ ۱۴۰۳/۱۱/۲۳) تأسیس و ثبت شده و به فعالیت اشتغال دارند.
 - ۱-۴- شیوه نامه: شیوه نامه تطبیق فعالیت صندوق‌های قرض‌الحسنه موجود با مفاد دستورالعمل؛
 - ۱-۵- اساسنامه نمونه: اساسنامه نمونه صندوق که به تایید بانک مرکزی رسیده است؛
 - ۱-۶- عامل نظارتی: شامل بانک‌های قرض‌الحسنه، سازمان اقتصاد اسلامی ایران و کانون‌های صندوق‌های قرض‌الحسنه دارای صلاحیت که در چارچوب جز (۲) بند (ج) ماده (۹) قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران و به موجب «دستورالعمل چارچوب امور نظارتی صندوق‌های قرض‌الحسنه با استفاده از ظرفیت عامل نظارتی» (موضوع ماده (۲) دستورالعمل)، مسئولیت نظارت بر فرآیندهای تأسیس، فعالیت، نظارت، گزیر و... صندوق‌های قرض‌الحسنه را تحت نظارت و هدایت بانک مرکزی بر عهده می‌گیرند؛
 - ۱-۷- اجازه‌نامه فعالیت: اجازه‌نامه کتبی بانک مرکزی برای ادامه فعالیت صندوق.
- ماده ۲- صندوق موظف است حداکثر ظرف مدت دو سال پس از تاریخ ابلاغ این شیوه نامه کلیه شرایط خود را با ضوابط مندرج در دستورالعمل تطبیق دهد.
- ماده ۳- صندوق نسبت به ارائه درخواست اجازه نامه فعالیت یکی از انواع خرد، کوچک، متوسط یا بزرگ به بانک مرکزی اقدام می‌نماید. نوع صندوق با تشخیص بانک مرکزی و یا طبق «دستورالعمل چارچوب امور نظارتی صندوق‌های قرض‌الحسنه با استفاده از ظرفیت عامل نظارتی» تعیین می‌گردد.

ماده ۴- اجازه نامه فعالیت صندوق منوط به تحقق شرایط مندرج در بند (الف) این ماده و ارائه برنامه زمان‌بندی مکتوب به بانک مرکزی در خصوص تحقق شرایط مندرج در بند (ب) این ماده حداکثر تا تاریخ مندرج در ماده (۲) با تأیید هیأت مدیره و مدیرعامل پیشنهادی صندوق، صادر می‌گردد. در این رابطه رعایت قانون اصلاح مواد (۱) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار الزامی است.

الف:

- ۱- تأمین حداقل سرمایه اولیه با توجه به نوع صندوق قرض‌الحسنه؛
 - ۲- ارائه تعهدنامه توسط اعضای هیأت امنای صندوق موضوع تبصره ذیل ماده (۱۱۰) دستورالعمل؛
 - ۳- تأییدیه صلاحیت عمومی و حرفه‌ای اعضای هیأت امناء، هیأت مدیره و مدیرعامل صندوق حسب مورد در چارچوب ضوابط و مقررات ذیربط؛
 - ۴- ارائه تأییدیه فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (فراجا) در خصوص محل فعالیت حسب مورد با توجه به مفاد دستورالعمل؛
 - ۵- ارائه تأییدیه مبنی بر قبولی سمت توسط حسابرس مستقل و بازرس قانونی از میان حساب‌رسان معتمد بانک مرکزی برای صندوق‌های قرض‌الحسنه متوسط و بزرگ، در چارچوب ضوابط و مقررات ذیربط؛
- تبصره ۱- صندوق‌هایی که اعضای هیأت امناء، هیأت مدیره و مدیرعامل را به بانک مرکزی معرفی نمودند، ولی مشخصات ثبتی این اشخاص با اطلاعات ثبتی نزد اداره ثبت شرکتها همخوانی ندارد، در صورت ارائه آخرین صورت‌جلسات مرتبط با معرفی اعضای پیشنهادی به بانک مرکزی، مجوز ثبت تغییرات پس از احراز تأییدیه صلاحیت عمومی و حرفه‌ای اشخاص فوق، صادر می‌گردد.
- تبصره ۲- آن دسته از صندوق‌هایی که شرایط مندرج در بند الف را محقق نموده‌اند، بعنوان «صندوق در حال اخذ اجازه نامه فعالیت» محسوب شده و می‌بایستی حداکثر تا پایان مدت تطبیق در این شیوه‌نامه (به تشخیص و اعلام بانک مرکزی) نسبت به اخذ اجازه نامه فعالیت اقدام نمایند.

ب:

۱. حداکثر مانده سپرده‌های قرض‌الحسنه اخذ شده توسط صندوق که با مفاد دستورالعمل منطبق نمی‌باشد، از طریق افزایش سرمایه و یا کاهش سپرده‌ها، تعدیل گردد.

۲. صندوق‌های دارای شعبه که وضعیت شعب آنها با مفاد دستورالعمل منطبق نمی‌باشد، تعداد و محل فعالیت شعب آنها تعدیل و تطبیق یابد.

۳. صندوق‌هایی که منابع نقدی خود را در بیش از تعداد مجاز مؤسسات اعتباری تعیین شده در مفاد دستورالعمل، سپرده‌گذاری نموده‌اند، نسبت به تعیین تکلیف آنها وفق دستورالعمل اقدام نمایند.

۴. عملکرد صندوق با شاخص‌های نظارتی شامل؛ افتتاح و نگهداری حساب‌های قرض‌الحسنه برای مشتریان، اعطای وام‌های قرض‌الحسنه به مشتریان مطابق ضوابط و مقررات و نگهداری حداقل پنج درصد کل منابع نقدی صندوق به صورت سپرده سرمایه‌گذاری مدت‌دار نزد مؤسسات اعتباری، به تشخیص بانک مرکزی انطباق یابد؛

۵. دارایی‌های ثابت مشهود و نامشهود و سایر تجهیزات و ملزوماتی که برای اداره امور صندوق‌ها ضروری نمی‌باشد، واگذار یا به فروش رسانند؛

۶. بستن حساب‌های قرض‌الحسنه جاری افتتاح شده برای مشتریان صندوق‌ها و جمع‌آوری دسته حواله و کارت الکترونیکی صادر شده و سایر ابزارهای پرداخت مشابه برای مشتریان صندوق‌ها؛

۷. به استثنای صندوق‌های قرض‌الحسنه بزرگ، صندوق‌هایی که دارای درگاه‌های پرداخت اینترنتی می‌باشند، اقدامات لازم را به منظور تعیین تکلیف موضوع بعمل آورند.

تبصره- تمدید اجازه نامه فعالیت صندوق، منوط به تطبیق صندوق با شرایط و ضوابط مندرج در دستورالعمل خواهد بود.
ماده ۵- تا زمان تهیه و ابلاغ اساسنامه نمونه حداکثر ظرف مدت سه ماه توسط بانک مرکزی، اساسنامه ثبتی صندوق ملاک عمل قرار دارد. این صندوق‌ها موظفند پس از ابلاغ اساسنامه نمونه، ظرف مهلت مقرر، اساسنامه خود را با مفاد اساسنامه نمونه منطبق نموده و به ثبت برسانند.

ماده ۶- این شیوه‌نامه به همراه مفاد «دستورالعمل چارچوب امور نظارتی صندوق‌های قرض‌الحسنه با استفاده از ظرفیت عامل نظارتی» برای عامل نظارتی لازم‌الاجرا می‌باشد. در این راستا عامل نظارتی موظف است ارتباط متقابل و چندجانبه با سامانه‌های مرتبط در این خصوص را حسب مورد با بانک مرکزی، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، درگاه ملی مجوزها و سایر نهادهای ذیربط جهت انجام امور مربوطه برقرار نماید.

ماده ۷- هیأت عامل بانک مرکزی می‌تواند نسبت به تغییر مفاد مندرج در این شیوه‌نامه حسب شرایط و اقتضائات اقدام نماید.

این شیوه نامه در (۷) ماده و (۳) تبصره در تاریخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۸ به تصویب هیأت‌عالی رسیده و از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجرا می‌باشد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

معاونت تنظیم‌گری و نظارت

دستورالعمل

چارچوب امور نظارتی صندوق‌های قرض‌الحسنه با استفاده از ظرفیت

عامل نظارتی

تابستان ۱۴۰۴

در اجرای مفاد جزء (۲) از بند (ج) ماده (۹) قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت و همچنین ماده (۲) دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال صندوق‌های قرض‌الحسنه مصوب ۱۴۰۳/۱۱/۲۳ هیأت عالی بانک مرکزی، «چارچوب امور نظارتی صندوق‌های قرض‌الحسنه (شامل فرآیند تأسیس، فعالیت، نظارت، گزیر و...) را با استفاده از ظرفیت بانک‌های قرض‌الحسنه یا سازمان اقتصاد اسلامی ایران یا کانون‌های صندوق‌های قرض‌الحسنه» و الزامات مربوط به آن به ترتیب ذیل تعیین می‌گردد.

ماده ۱- اصطلاحاتی که در این دستورالعمل به کار رفته، به شرح زیر تعریف می‌شود:

۱-۱ بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۱-۲ معاون تنظیم‌گری و نظارت: معاون تنظیم‌گری و نظارت بانک مرکزی؛

۱-۳ عامل نظارتی: شامل بانک‌های قرض‌الحسنه، سازمان اقتصاد اسلامی ایران و کانون‌های صندوق‌های قرض‌الحسنه دارای صلاحیت که در چارچوب جز (۲) بند (ج) ماده (۹) قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران و به موجب چارچوب امور نظارتی صندوق‌های قرض‌الحسنه مصوب هیأت عالی بانک مرکزی (موضوع ماده (۲) دستورالعمل)، مسئولیت نظارت بر فرآیندهای تأسیس، فعالیت، نظارت، گزیر و... صندوق‌های قرض‌الحسنه را تحت نظارت و هدایت بانک مرکزی بر عهده می‌گیرند؛

۱-۴ صندوق: صندوق قرض‌الحسنه اعم از صندوق‌های قرض‌الحسنه خرد، کوچک، متوسط و بزرگ که در قالب مؤسسه غیرتجارتی موضوع بند (الف) ماده (۲) «آیین‌نامه اصلاحی ثبت تشکیلات و مؤسسات غیرتجارتی»، قبل از تاریخ تصویب دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال صندوق‌های قرض‌الحسنه (مورخ ۱۴۰۳/۱۱/۲۳) تأسیس و ثبت شده و به فعالیت اشتغال دارند.

۱-۵ قرارداد نظارتی: قراردادی است که میان بانک مرکزی و عامل نظارتی منعقد می‌گردد.

ماده ۲- در اجرای مفاد این دستورالعمل، شرایط و الزامات قرارداد نظارتی میان بانک مرکزی و عامل نظارتی به صورت دوره‌ای و مطابق با قوانین و مقررات جاری از جمله قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت، قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه‌های مربوطه و سایر قوانین و مقررات تعیین می‌گردد.
تبصره - قرارداد نظارتی مورد اشاره، به پیوست این دستورالعمل می‌باشد.

ماده ۳- متقاضی عامل نظارتی ضمن ارائه درخواست، موظف است سوابق تخصصی و حرفه‌ای از جمله مدیرعامل و اعضای هیأت مدیره، ساختار سازمانی، صورت‌های مالی حسابرسی شده و برنامه عملیاتی پیشنهادی خود را جهت انجام فرآیند امور نظارتی صندوق‌ها به «معاون تنظیم‌گری و نظارت» ارسال نماید. احراز صلاحیت و انتخاب عامل نظارتی برای امور مزبور، با معاون تنظیم‌گری و نظارت خواهد بود.

تبصره - صلاحیت عمومی و حرفه‌ای اعضای هیأت مدیره کانون‌های صندوق‌های قرض‌الحسنه موضوع ماده فوق، مطابق با تبصره (۲) بند (ج) ماده (۹) قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت باید به تأیید بانک مرکزی برسد.

ماده ۴- امور نظارتی صندوق‌های خرد و کوچک، توسط بانک مرکزی به عامل نظارتی واگذاری می‌شود. تبصره - متقاضیان اخذ مجوز تأسیس و یا فعالیت صندوق قرض‌الحسنه می‌بایستی نسبت به انتخاب و اولویت‌بندی عامل نظارتی مورد نظر خود (اولویت اول، دوم، سوم)، اقدام نمایند. معاون تنظیم‌گری و نظارت بر اساس شرایط و ظرفیت‌های عامل‌های نظارتی و همچنین با توجه به اولویت‌بندی انجام شده، نسبت به بررسی و تأیید نهایی یکی از گزینه‌های انتخاب شده، اقدام می‌نماید.

ماده ۵- امور نظارتی صندوق‌های متوسط بر عهده بانک مرکزی بوده و به تشخیص معاون تنظیم‌گری و نظارت قابل واگذاری به عامل نظارتی نیز می‌باشد.

ماده ۶- امور نظارتی صندوق‌های بزرگ توسط بانک مرکزی انجام می‌شود و قابل واگذاری به عامل نظارتی نمی‌باشد.

ماده ۷- عامل نظارتی مجاز به انتقال اختیارات و مسئولیت‌های موضوع قرارداد نظارتی به اشخاص غیر نمی‌باشد.

ماده ۸- بانک مرکزی می‌تواند نسبت به تغییر مفاد مندرج در این دستورالعمل و قرارداد نظارتی حسب شرایط و اقتضائات اقدام نماید.

این دستورالعمل مشتمل بر (۸) ماده و (۳) تبصره در تاریخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۸ به تصویب هیأت عالی بانک مرکزی رسیده و از تاریخ ابلاغ توسط بانک مرکزی لازم‌الاجرا خواهد بود.

قرارداد نظارتی صندوق‌های قرض‌الحسنه

فیمابین «بانک مرکزی ج.ا.ا.»

و «عامل نظارتی»

تابستان ۱۴۰۴

بسمه تعالی

مقدمه

بر اساس جزء (۲) از بند (ج) ماده (۹) «قانون برنامه هفتم پیشرفت»، ماده (۲) «دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال صندوق‌های قرض الحسنه» مصوب ۱۴۰۳/۱۱/۲۳ (که از این پس دستورالعمل ناظر نامیده می‌شود) و همچنین مصوبه مورخ هیات عالی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در خصوص «دستورالعمل چارچوب امور نظارتی صندوق‌های قرض الحسنه با استفاده از ظرفیت عامل نظارتی» (که از این پس دستورالعمل نامیده می‌شود)، قرارداد نظارتی حاضر (که از این پس قرارداد نامیده می‌شود) بین امضاکنندگان ذیل، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که از این پس بانک مرکزی نامیده خواهد شد و عامل نظارتی، منعقد گردید و طرفین ملزم و متعهد به اجرای دقیق مفاد و مندرجات آن هستند.

ماده (۱) موضوع قرارداد:

انجام امور نظارتی (در تمامی مراحل درخواست، تأسیس، صدور و تمدید مجوز، تغییرات ثبتی، نظارت بر فعالیت، اصلاح انحرافات احتمالی و بازسازی، گزیر، ادغام، انحلال و تصفیه) درخصوص صندوق‌های قرض الحسنه (که از این پس «صندوق» نامیده می‌شود) مشتمل بر موارد زیر:

۱-۱- مجوزدهی

انجام تمامی اقدامات لازم در راستای رسیدگی به درخواست‌های واصله در خصوص صدور مجوزهای تأسیس و فعالیت و حسب مورد تمدید، تعلیق و ابطال مجوزهای مذکور و نیز صدور تأییدیه تغییرات ثبتی صندوق؛

۱-۲- نظارت

بازرسی حضوری و یا غیرحضوری از صندوق توسط عامل نظارتی، در فرآیند صدور، تمدید، تعلیق و ابطال مجوز فعالیت، به منظور حصول اطمینان از رعایت شاخص‌های نقدینگی اعلام شده توسط بانک مرکزی و قوانین و مقررات (اعم از دستورالعمل ناظر، اساسنامه صندوق و بخشنامه‌های صادره، الزامات قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی و ...) در چارچوب حداقل الزامات گزارش‌دهی و دامنه تعریف شده، مطابق نمونه اعلامی از سوی بانک مرکزی، از جمله:

الف- بررسی رعایت قوانین و مقررات ابلاغی از سوی بانک مرکزی در صندوق؛

ب- بررسی اطلاعات و گزارش‌های مالی صندوق؛

۳-۱- اصلاح انحرافات و بازسازی، گزیر، ادغام، انحلال و تصفیه:

الف- اتخاذ تدابیر مقتضی نظیر اصلاح انحرافات، بازسازی و ارایه راهنمایی‌ها و انجام اقدامات لازم؛

ب- گزیر، ادغام، انحلال و تصفیه با تشخیص بانک مرکزی، مطابق با دستورالعمل ناظر.

تبصره ۱- تشخیص و تصمیم‌گیری درخصوص تعلیق و ابطال مجوز تأسیس و فعالیت صندوق، مطابق با ماده ۲۳ قانون بانک مرکزی، با هیأت انتظامی خواهد بود. گزارش‌های درخواستی هیأت انتظامی توسط عامل نظارتی تهیه و ارائه می‌شود.

تبصره ۲- تمام هزینه‌های لازم به منظور اجرای موضوع قرارداد بر عهده عامل نظارتی می‌باشد.

ماده (۲) مدت قرارداد:

مدت قرارداد سه سال از تاریخ امضا می‌باشد و حسب درخواست عامل نظارتی و تشخیص بانک مرکزی قابل تمدید خواهد بود.

ماده (۳) حقوق و تعهدات طرفین:

۳-۱- عامل نظارتی مطابق فهرست اعلامی بانک مرکزی در مدت قرارداد، نسبت به انجام امور نظارتی مسئولیت دارد. افزایش در این فهرست، در طول اجرای این قرارداد با توافق طرفین بلامانع می‌باشد.

۳-۲- در صورتی که با تشخیص معاون تنظیم‌گری و نظارت، عامل نظارتی صندوق تغییر یابد؛ سوابق، مدارک و مستندات مربوط به انجام امور نظارتی صندوق و مبالغ دریافتی تحت عنوان ذخیره احتیاطی، حسب مورد به عامل نظارتی جدید یا بانک مرکزی منتقل می‌گردد.

۳-۳- عامل نظارتی موظف است:

الف- سالانه حداقل یک بار نسبت به نظارت بر صندوق‌ها موضوع بند (۲-۱) ماده (۱) اقدام نماید. ضمناً نظارت غیرحضور بر صندوق‌ها به تشخیص عامل نظارتی صورت می‌گیرد.

ب- نسبت به ارائه گزارش‌های موضوع ماده (۱) این قرارداد، حسب مورد به صورت ادواری یا موردی به بانک مرکزی اقدام نماید.

ج: جهت ارسال داده‌های مالی و عملیاتی و سایر اطلاعات مورد درخواست بانک مرکزی در بازه‌های زمانی تعیین شده، از طریق «نرم افزار موجود در صندوق» یا «ایجاد، توسعه و نگهداری نرم افزار عامل نظارتی»، اقدام نماید.

د: از صندوق‌های خُرد و کوچک به میزان سه درصد و از صندوق‌های متوسط به میزان پنج درصد، نسبت به مانده «سپرده‌های قرض‌الحسنه پس انداز و وجوه اداره شده مصرف نشده مشتریان» به صورت فصلی تحت عنوان ذخیره احتیاطی در قالب ودیعه اخذ نماید.

ه: نیروی انسانی لازم را جهت اجرای قرارداد تامین و واحد یا اداره مرتبط با وظیفه‌ی اجرای این قرارداد را به بانک مرکزی معرفی نماید.

و: درخصوص پیشگیری از بروز کسری نقدینگی در صندوق، تمهیدات لازم را پیش‌بینی نماید. در صورت بروز کسری نقدینگی، جهت بازپرداخت سپرده‌های مردمی نزد صندوق، با لحاظ نمودن شرایط مندرج در ماده‌های (۴۰) و (۴۴) دستورالعمل ناظر، نسبت به تامین منابع لازم از طریق انعقاد قرارداد تسهیلات قرض‌الحسنه اضطراری، بدون کارمزد اقدام نماید؛ در این رابطه عامل نظارتی می‌تواند دارایی‌های صندوق ازجمله مطالبات قراردادی از اشخاص حقیقی و حقوقی را در چارچوب قرارداد این بند، به عنوان وثیقه دریافت نماید. عامل نظارتی در این خصوص مطالبه‌ای از بانک مرکزی نخواهد داشت. گزارش موضوع و اقدامات عامل نظارتی در این زمینه، در بدو امر و همچنین پس از اجرای تدابیر جبرانی فوق، به بانک مرکزی ارائه خواهد شد.

ز: به شکایات مشتریان صندوق‌های قرض‌الحسنه رسیدگی نموده و به آنها پاسخگو باشد. صیانت از حقوق مشتریان صندوق‌های قرض‌الحسنه بر عهده عامل نظارتی می‌باشد.

ح: حسب مورد به کلیه‌ی مکاتبات مراجع ذیصلاح، نظارتی، انتظامی و قضائی پیرامون صندوق‌ها پاسخ دهد.

۴-۳: انتقال مسئولیت‌ها، تعهدات و اختیارات تفویض شده به عامل نظارتی، به اشخاص ثالث تحت هر عنوان ممنوع است.

۵-۳: بانک مرکزی نسبت به اطلاع رسانی درخصوص اختیارات و همچنین لزوم همکاری صندوق‌های موضوع قرارداد با عامل نظارتی، از طریق پایگاه اطلاع رسانی اقدامات لازم را به عمل می‌آورد.

ماده (۴) فسخ قرارداد و ضمانت اجرا:

در صورت تخلف عامل نظارتی از مفاد این قرارداد (از جمله عدم انجام تعهدات) بر اساس تشخیص معاون تنظیم‌گری و نظارت، عامل نظارتی براساس اخطار کتبی اعلامی (شامل نوع تخلف، موارد نقص و نقض، الزامات اصلاحی و مهلت مقرر) اقدام و گزارش رفع تخلفات را به بانک مرکزی ارائه می‌نماید. درخواست عامل نظارتی مبنی بر تمدید مهلت مزبور، منوط به موافقت معاونت یادشده خواهد بود. چنانچه عامل نظارتی در مهلت‌های مذکور نسبت به رفع تخلفات اقدام نکند، یا اقدامات

آن به تشخیص معاون تنظیم‌گری و نظارت کافی نباشد؛ حسب مورد درخصوص «تداوم قرارداد با کاهش تعداد صندوق‌های تحت نظارت عامل نظارتی» و یا «اعلام به معاون حقوقی بانک مرکزی مبنی بر فسخ قرارداد با انجام تشریفات قانونی لازم» تصمیم‌گیری می‌نماید.

ماده (۵) محرمانگی:

کلیدی اطلاعات، اسناد و مدارکی که از هر طریق در اختیار عامل نظارتی قرار می‌گیرد، در طول اجرای این قرارداد و پس از خاتمه آن، محرمانه تلقی شده و استفاده یا افشای آن جز در راستای اجرای موضوع قرارداد اکیداً ممنوع است.

ماده (۶) قوه قاهره:

چنانچه به جهت عوامل غیرقابل پیش‌بینی، خارج از اراده طرفین و غیرقابل اجتناب، در ایفای تعهدات طرفین تاخیری ایجاد شود، تا رفع موانع مزبور، با توافق طرفین به مدت قرارداد به نحو متعارف اضافه خواهد شد. تشخیص مصادیق این ماده بر عهده معاون تنظیم‌گری و نظارت خواهد بود.

ماده (۷) حل اختلاف:

در صورت بروز هرگونه اختلاف در تفسیر و یا اجرای مفاد این قرارداد، معاون حقوقی بانک مرکزی به عنوان داور تعیین می‌شود.

ماده (۸) نسخه‌های قرارداد:

این قرارداد مشتمل بر ۸ ماده و ۲ تبصره و در دو نسخه که حکم واحد دارند در تاریخ در نشانی تهیه و تنظیم و کلیه شرایط مندرج در این قرارداد توسط نمایندگان طرفین تأیید و امضا گردید و از سوی طرفین لازم‌الاجرا می‌باشد.

عامل نظارتی:

بانک مرکزی:

مدیرعامل و رئیس هیات مدیره

معاون تنظیم‌گری و نظارت

معاون حقوقی

معاون حقوقی